

միանգամայն ընտելան հրեայիներն վերայ: Նկատողական ուսումնի կենդանացում է մա- նուկի ուշադրութիւնը առարկայի վերայ, արթնացում է մտածողական գործունէութիւնը, ընդհանրութեան գիտականութեան հետ, և խորացնելու առարկայի բազմակողմանի քննադատելով, տալիս է այդ մասին պարզ և հաստատ գաղափար, նայելու և բառերի անթիւ պաշարը հարստացնում է օգնում է ծարսաբութեան զարգացումը: Նկատողական ուսումնի մեր ազգային ուսումնարաններում պէտք է ամենամեծ յարգելութիւնն ունենալ մայրենի լեզուի ուսման հետ: Մանուկ- ների մտքի երեւակայութիւնը այնքան աղքատ է, նոցա զարգացողութիւնը այնպէս թոյլ է, և բառերի բանականութիւնը այնքան սակաւ է, որ վերացական հասկացողութիւններից սկսել ուսանել լեզուն՝ մինչև անդամ անգործադրելի և անօգուտ է:

Մանուկների մեկնում են գոյական և ածա- կան անունները, դերանուններն ու բայերը, նախադասութեան մասնիկները և այլն. այն ինչ նոցա չունեն դեռ պարզ և հաստատ գա- ղափար այն մասին, թէ ինչ է առարկայ, յատկութիւն և գործողութիւն, և այս բո- լոր խօսքերը սովորելու են ընդհանրութեան, ամե- նեկն չիմանալով գործ- զինչ նոցա ըստ պատ- շածին: Մանուկները այն ուսումնարաններում, ուր երկուսը պէտք է յառաջ տանել լեզուի ուսումնարանութիւնը աւելի ամբողջութեամբ, բոլոր այս հասկացողութեանց կայքը, որ նոցա վերայ բնականորէն է, ժամանակով կարգի չէ զբաղւում, և այն ինչ որ երկուսը ժամանակ- պէտք է միմեկին է ներկայանում, նկատողա- կան ձևը չը պահպանելու պատճառով, յե- տադրւում շատ դժուարութեամբ մանուկ- ների մէջ յայտնվում է... Գիտական ու- սումնարաններում մտածել անգամ աւե- լորդ է լընդու ամբողջութեամբ ուսուցանելու մասին, այդպիսի պէտք է բաւականաւոր այն սակաւ գործնական ընդունելութիւններով միայն, որը անհրաժեշտ են մանուկներին ու- սուցանելու, որքան և ինչ թէ իւր մտքի զրա- ղիւնութեամբ և կազմով արտայայտելու և թէ կարողանալ հասկանալ այլոց: Արեւմտ ծխա- կան ուսումնարաններում լեզուի ուսումնա- ութիւնը պէտք է լինի առաւելագոյն գործ- նական և նկատողական: Այս բանի համար ամենալաւ միջոցն է նկատողական ուսումնա- Վերադնելով առարկայը, համեմատելով դոցա միմեկին հետ, մանուկները իւրեանց յատուկ գննողութեամբ, առանց մեքենայա- յատուկ գննողութեամբ, առանց մեքենայա- պէս սովորելու, իմանում են, թէ ինչ է շնչաւոր և անշնչաւ առարկայն՝ միով բանիւ առարկաների միմեկին հետ ունեցած յարա- րերութիւնները և այլն: Այս գննելով առա- կայի յատկութիւնները և գործողութիւնները, ընտելութեան երեւակայութեան ու պատճառները այն գիտելութիւնը, որնայ մէջ գտնվում են առա- կայը, նայելու և գործողութեանց յատկու- թիւնները և վիճակը, մանուկները ծանօթա- նում են բանի զիւրաւոր մասնիկների հետ, սոցա բոլոր բաժանմունքներով: Իսկ այս, իւ- ռաբանելու խօսակցութեան բովանդակութիւնը զրաւորապէս բացատրելով, արդէն ուղղադա- կան կանոնների հետ են ծանօթանում: Խօ- սակցութիւնները պէտք է հարց ու պատաս- իանի ձևով ընթանան: Գլխաւորն այն է, որ ուսուցիչը պէտք է ստիպէ աշակերտներին, որ իւրեանք որոշեն առարկայի յատկութիւնները, և ոչ թէ նոցա թիւարդիւն և բեռնաւորել այն ինչ որ մանուկներն իրենանք չեն կարողանում գննել: այս դէպքում մանուկների ինքնա- գործութիւնը պէտք է լինի ամենազիւսա- ւորը:

Աւուսցել թիւարդութիւնը այն ժամանակն է միայն յարմարաւոր, երբ նա տեսնում է, թէ երեխայը նկատում են առարկայի որոշեալ յատկութիւնը, միայն չեն իմանում անուանել նորան: Աւա է բաւականաւոր, մանաւանդ առաջին անգամ, երբ, բայց այս բնիւ մա- նուկները իրանք պէտք է խոհեմութեամբ գնեն և իւրացնեն: Այս պատճառով խօսակ- ցութիւնը աւելի բազմակողմանի և բազմատե- սակ լինում է, քան թէ անալիտիկականի հետ եղածը: մի և նոյն առարկայի կարելի է առնուել խօսակցութեան համար նիւթ երկու և երեք անգամ: նախ գնեն այն, ինչ որ երե- խայը մատչելի է նոցա մասհատութեան առ- տիճանին համեմատ, այսինքն ինչ որ առաւել աւելն է ընկնում, ապա մնացածը կարելի է գնել հետագայ: Այս նպատակին համար սկզբում աւելում են յարց առարկաները, և մանաւանդ այնպիսիները, որը իւրեանց մի բանի յատկութիւններով աչքի են ընկնում: Բայ իմ կարծեաց նկատողական խօսակցու- թիւնները բաժանվելու են երեք դասի, որը

պիտի համապատասխանեն ազգային ուսում- նարանի աշակերտների երեք հասակներին:

Այն ամենը, որ խօսակցութեանց մէջ ընկնում է, աշակերտներից մինը գրում է գրա- տախտակի վրայ, և ապա ամբողջ դասատուները սկսում է գրել այդ ամեն խօսակցութեան բո- վանդակութիւնը կամ հետեւալ գրութեան դասին, կամ վարժապետի անօրինութեան հա- մաձայն պատրաստում է ամենը:

Փոքր հասակի դասի առարկայ լինելու է զիւրաւորապէս ընդհանրութեան (ֆիզիկայի) այն մասը, որի երեւոյթները արտադրվում են ջր- մութեան միջոցաւ, սորա ամեն ընդարձակ բայց դիրքիմաց բացատրութիւններով, և ապա ընտելան գիտութիւնից (կենդանաբանութիւն, բուսաբանութիւն և համաբանութիւն) ընդ- հանուր և համառօտ տեսութիւն նայելու և դրաւոր մեկնութիւն և քերականական կըր- թութիւններ:

Այս հասակի երկուսնից դեռ ժամանակ չէ պահանջել խօսակցութեան խառն առա- ջարկութիւններ, բաւական է միայն, իմէ նոցա կանոնաւոր առարկան, որ համարանի նորա բոլոր մասերը, կորչուն ձեն ու նիւթը, որից առարկան բաղկանում է, և համարան այն յատկութիւնները, որոնք խօսակցութեան մէջ գննուած են: Առարկաների գննելու ժա- մանակ երկուսնից հարցադրում են, թէ ինչ է նշանակում շնչաւոր և անշնչաւ առարկայ, առարկայի անունը, յատուկ և հասարակ, եղակի և յոգնակի թիւերը: Վերադառնալով ժամանակ աչքի թաքցնելու է ունենալ հե- տեւեալ ուղղադրական կանոնները: բայերի ժա- մանակների վերջաւորութիւնները, իմ, ես, է, և այլն, սորա ներկայի և անկատար ժամանակ- ների վերջաւորութիւնները, եր և էր վերջա- ւորութիւնների գննողականութիւնը, ուսումնի գննողականութիւնը և գործածութիւնը, առա- ղանութեան նշաններն և այլն:

Միջին հասակի դասի առարկայ լինելու են ընտելան և արհեստական մարմինները, այդ մարմինների մասերը և դոցա փոխադարձ յա- րաբերութիւնը մի ամբողջութեան կազմելու համար: Աշակերտ և պատահական յատու- թիւնները: Գրաւոր մեկնութիւններ և բե- րականական կրթութիւններ: Մանուկները կրթվում են՝ մի քանի յատկութիւններից նա- խադասութիւնների կազմելով: Առարկաների բազմաթիւ ժամանակ միմեկին հետ ցու- ցանվում են դրանք, բազմաթիւ և գե- րադրական աստիճանները: բառերի գործա- ծութիւնը բազմաթիւ և գերադրական առ- տիճաններում: բայերի անորոշ խոնարհումը և անցող ժամանակները: Նախադրանքի գործա- ծութիւնը բառերի հետ ի միասին և նոցա- նից բաժանում:

Իսկ քան հասակին աւանդվում են առարկա- ների հաւաքականութիւնը, սեւերն ու տե- սակներն, ընտելան երեւոյթների գննողութիւնը, օրինակ՝ աղը ջրումը լուծվում է, ջուրը ջրը- տումը սառնում է, սառնում է մէջ գործ- շխանում է և այլն, ներքին և արտաքին յառ- կութիւնները, յատկութեան համեմատ առա- կան ստանում է այս կամ այն նշանակութիւնը:

Նկար. Ամենից առաջ պէտք է ուշադրու- թիւն դարձնել պատկերի ընդհանուր բովան- դակութեան վերայ: շրջակայ հանգամանքներին համեմատ որոշվում է տեղը, որը պատկերի վերայ ներկայացած է (բազմաթիւ կամ գիւղը): Տարուայ եղանակը որոշվում է մարդկանց հանդերձի, սոցա պարագայանց և ընտելան ներկայացրած հանգամանքներին համեմատ: Այս գննվում են պատկերի առանձին մասերը, բոլոր առարկաները հաշուում են, թէ շնչա- ւորներն և թէ անշնչաւոր: զննվում են նոցա փոխադարձ յարաբերութիւնները, մարդը և կենդանիաց գործողութիւնը, տեղը, ժամա- նակը, պատճառը և գործողութեանց նպա- տակը և կրկն, առարկաների մեծութեան համեմատ որոշվում է նոցա յարաբերակա- ծաւալը:

Գրաւոր մեկնութիւն և քերականական կրթութիւններ, խօսակցութեանց խառն մե- կնութիւններ, գիտնալ բաժանել մի միտքը միմեկին և հարկաւոր տեղը գնել առաջնու- թեան նշաններ:

Սակաւ առ սակաւ նոցա պիտի գնեն զր- խաւոր մտքերի ներքին կապը երկուսնից մե- կին հետ, և բոլոր նշանակած խօսքերի վե- րայ նոցա կը նայեն արդէն ոչ այդպէս ինչպէս վերացական, այլ ինչպէս մի կապ երկու մաս- քերի մէջ: Ամենալաւ կրթութեան համար խառն մտքերով նախադասութեան մէջ լինե- լու են պատկերների մասին եղած խօսակցու- թիւնները:

Պատկերն այն մի և նոյն գիւրն է, որը երե- խան կարգում է, միայն այն զանազանութեամբ, որ նա աւելի լաւ հասկանալու համար զբը- մէջ կարողացածը, պէտք է մարդիկ ձեւակերպել այն պատկերը, որի նկարագրութիւնը կար- դում է, կամ թէ նկարն այն ամենը իւր երե-

ւակայութեան մէջ. իսկ պատկերը զննելու ժամանակ ընդհանրական երեւան կարգում է ոչ թէ բառը, այլ առարկաների գործողու- թեանց և մասնաւոր յատկութեանց ձեւակեր- պութիւնը: Սորանից պարզ երեւում է, որ յիսինքն դիւրաբան կը լինի առաջինից, ուր և պատկերի գրութիւնը ծառայում է իրիւր նախադրած գրաւոր մեկնութեան: Մանուկնե- րին ուղղադրական կանոններին ծանօթացնե- լու ժամանակ, ամեն մեքենայական եղանակ պէտք է մերժել ազգային ուսումնարաններից, սորա միակ ճանապարհն է գործնական լու- ծումն: գրաւոր կրթութեան հետ միասին: Այս ժամանակ պէտք է գործ զբղին ամե- նահասարակ և միանգամայն բոլորովին մատ- չելի մտքի մանկական ընդունակութեան հաս- կացողութեան: Մտաբերիցը բացատրելու հա- շը, կը մասնիկների գործածութիւնը բայերի հետ, այս մասնիկների գործածութիւնը շատ վայր ի վերջ է, թէ նոր հրատարակած գրը- քերում և թէ լրագրիներում: իմ կարծիքով զոյա գործածութիւնը պիտի համապատաս- խանեն ֆրանսիական Լե-ֆոն, որը իմէ ձայնա- ւոր տառով սկսած բառի վերայ է դրած օ տառը կորուսանում է, իսկ իմէ բաղաձայն տառով սկսած բառի վերայ է դրած մը- նում է օ տառը: օրինակ le pere, և l'arbre: չը կատարիցի և չիւրիցի, այսպէս էլ հաս- կանալու է կը-ի մասին:

Վերջացնելով խօսքը ցուելով պէտք է ասել, որ հայերը ներկայումս չունեն ոչ մի դասագիրք նկատողական ուսման համար, որ կատարէր այն պաշտօնը, ինչ որ պահանջվում է արդի մանկավարժութեան օրենքներին համա- ձայն, որ ինչպէս վեր յիշեցինք, պիտի պա- ռունակէ գլխաւորապէս ընդհանրութեան օրե- թեան թարգմանական մասը հանդիմառաւոր վերաբերակ մի քանի պատճառների բացա- ւորութեամբ: Այլ այն ժամանակ միայն ազգի մանկան կը ստանայ իւր կանոնաւոր ուղղու- թիւնը, երբ հայոց մէջ երեւան կը գոյ վե- րջիչեալ հիմունքով յօրինեալ ձեռնարկ, որը իւր յատուկ արժանաւորութեամբ կը վար- ձառորէր ազգի կողմից: Այսօր մանկավարժ- ները միայն անուանական պաշտօն են վա- րում:

Յովհաննէս Սուրբանահանց

ՆԱԽԱԿ ԽԻՄԱԳԻՆ

Թիֆլիս, նոյեմբ. 12-ին

Պ. Խաբաղի. Խոնարհաբար խնդրում եմ ձեր լրագրի միջոցաւ յայտնել, որ նոյեմբերի 2-ին տեղի ունեցած հայ ներկայացուցիչ ժողոված 130 րու- լին, տուեցի ես մեծ պարսն կարագիտ Մոթա- ֆիանին, որ յօժարութեամբ յանձնառու եղա- հասցնել այդ գումարը Փոքր-Ասիայի Հայ սովա- լուկների համար: Գ. Պոլսի մէջ կազմուած մաս- նաժողովին:

Ընդունեցէք և այլն.

Ազգայն. Յովհաննէս

ՆԱԽԱԿ ՄԻՋԴՈՒԿԻՑ

Կովկասու սակաւաթիւ հայ պարսեական հրա- տարակութիւններին հետեւող կարող է նկատել, որ այդ հրատարակութիւնների մէջ տեղեկութիւն- ները հաղորդվում են զիւրաւորապէս մի և նոյն տեղերից, մինչդեռ կան և այնպիսի հայաբնակ քաղաքներ, որոնց մասին տեղեկութիւնը կամ ամենին չեն լինում, կամ եթէ լինում են՝ շատ սակաւ: Վերջիններիս թիւին է և Մոզդուլը, ձգարիտ է այս քաղաքից եւ վերջերում եղան մի քանի թղթակցութիւններ, բայց նոցա չը հա- ղորդեցին ընթերցող հասարակութեանը բոլորը, ինչ կարելի էր հաղորդել: Մոզդուլը Կովկասու- այնպիսի քաղաքներից միւն է, որի մէջ հանդի- ւում են միմեկին այս լեռնային աշխարհի համա- րեն բոլոր ազգաբնակչութիւնը... Այստեղի օ- նախաձեռնութեամբ քեզ կը հանդիպին չըլամուլի ցիգաններից սկսած մինչև կրթութեան եւրօպայից այլ և այլ զգեստներով և բարբառներով. ռուսը, հայը, վրացին, օսը, թուրքը, չեչենը, լէզլին, նո- դալը, ցիգանը... շատ կամ սակաւ տարածուած են Թերեքեան ընդարձակ նահանգում, որի զիւրա- ւոր քաղաքներից միւն է և Մոզդուլը, որից և առաւելագոյն լցուցանում են նոցա իրանց զիւրա- ւոր պիտոյքը: Այս բոլոր ազգաբնակչութեանց պահանջները, ընտանեկան և հասարակական կացութեան, պարագայութեան և փոխադարձ յարաբերութիւնների մասին ոչ մի խօսք համարան չէ տուել մեր պարսեական թերթերում: Մինչև անգամ Մոզդուլը քաղաքը ըստ արժանոյն ծանօթ չէ ընթերցողին: Ի հարկէ այսպիսի քաղաքում տեղեկութիւնը ճշտութեամբ հաղորդել կարող են

նոցա, որոնք կամ տեղացի ծնունդ են, կամ եր- կար ժամանակ ապրելով այստեղ, տեղեկացել են բոլոր մանրամասնութիւններին: Մենք մեր կող- մից առ այժմ հրաժարվում ենք այսպիսի բազ- մադիմի տեղեկութիւնների հաղորդող լինելուց, ծանօթ չը լինելով թէ տեղացի ազգաբնակչու- թեանց առանձնութիւններին և թէ նոցա փոխա- դարձ յարաբերութիւններին... Այդ բանը ապա- ղային թողնելով, մենք կաշխատենք տեղոյս հայ- օրիորդական ուսումնարանի բացման շարժառիթ- ների մասին մի քանի խօսք տալ այս անգամ:

Վաղուց էր, որ Մոզդուլու բարեմիտ հայերը կամենում էին մի հայ օրիորդական ուսումնարան բանալ, բայց ինչ ինչ պատճառներ մէջ մանկելով, դորա բացումը օրէցօր յետաձգվում էր: Վերջա- պէս ներկայ թեւականիս ապրիլ ամսում Աստա- խանայ թիմի Հոգեւոր կօնստանթուլի անդամ արժանապատիւ հայր Տէր Յովսէփ աւագ քահա- նայն տեղա ժամանելով այն թիմի հայ-ուսումնա- րանների թիմական վերատեսուչ հայր Խաճակ քահանայ Պապովանցի հետ յորդորում են ժո- ղովրդին օր առաջ կատարուին տալ իրանց վա- ղմի բարեմութեանը, թէ ընդարձակելով արա- կան դպրոցը և թէ բանալով մի նոր օրիորդական ուսումնարան որ իզական սեռի մատաղ սերունդը ազգային լեզուի և տարրական կրթութեան ան- հրաժեշտ պիտոյքից զուրկ չը մնայ:

Մոզդուլու հայ հասարակութիւնը ուրախութեամբ ընդունելով յիշեալ հայերի առաջարկութիւնը քա- ղաքազուին հայազգի պ. Թուշմախանի և բոլոր առաջնակարգ անձանց ներկայութեամբ ժողով են կազմում, ուր և անօրինում են մի քանի կարևոր որոշմանց հետ և օրիորդաց ուսումնարանի բաց- ման մասին: Յիշեալ ժողովի կազմած հանրագրի զիւրաւոր յօդուածներից մի քանիսը առաջ կը բե- րենք համառօտելով: Հանրագրի գ. յօդ. որոշում է, որ նորոգ բացուելի իզական ուսումնարանի վար- չութիւնը վարէ արական ուսումնարանի հոգա- բարձութիւնը: և, յօդ. սահմանում է, որ ուսում- նարաններին (թէ նորոգ բացուելի և թէ արականի) ծախքը վճարեն Մոզդուլու երեք հայկական եկե- ղեցիները հետեւեալ քանակութեամբ: Սուրբ Աս- տուածածնայ եկեղեցին 1200 ր. Սուրբ Ստեփան- նոսի եկեղեցին՝ 1200 ր. իսկ հանգաւորանի Ս. Գեորգ եկեղեցին՝ 600 րուրով: Հանրագրի մի յօ- դուածի հիման վերա Արական Ուսումնարանի Հոգաբարձութիւնը յիշեալ հանրագրից ներկայաց- նում է Աստախանի Վիսակաւոր Առաջնորդ Բարձր Սրբազան Գեորգ Արքեպիսկոպոսի բարե- հաճ տնօրէնութեանը: Նորին Սրբազնութիւնը տեղեկանալով իւր ժողովրդի բարի ցանկութեանը հրամայում է Հոգաբարձութեան, (ապրիլի 29-ին Ն: 188) քանի օրիորդական ուսումնարան, յա- րակցելով, որ ինքը բարեհաճել է հրամայել Մոզ- դուլու երեք եկեղեցիների երեցիներին երկուսն ուսումնարանների համար հանրագրով որոշած գումար—3000 ր. անխափան վճարել Հոգաբար- ձութեան տարէց տարի:

Ստանալով Սրբազան Առաջնորդի հրամանը և կամենալով օր առաջ կատարուին տալ նորան, Հոգաբարձութիւնը սկսում է հոգալ ուսումնարանի տան մասին: Ժողովրդական հանրագրի մի յօդ- վածը պարտաւորում է Ս. Աստուածածնայ եկե- ղեցուն՝ տալ իւր արդիւնքից միանուագ 500 րուրով, նոյն եկեղեցու գաւթում եղած խրճիթները նորո- գելու և օրիորդաց ուսումնարանին այնպիսի բանա- լու: Հոգաբարձութիւնը աչքի առաջ ունենալով, որ ուսումնարանական տունը պէտք է ըստ կա- բելոյն համապատասխանէ ներկայիս պահանջնե- րին և տեսնելով, որ յիշեալ եկեղեցու խրճիթը նորոգուելով եւ չեն կարող նպատակին ծառայել, այլ ի դուր կը կորչի նորանց վերա ծախսած 500 մանէթը, մտադրում է այլ միջոց գործ գնել ու- սումնարանական նոր տուն կառուցանելու եկե- ղեցապատկան հողի վերա, իսկ մինչև դորա մա- սին անօրէնութիւն անելը, ուսումնարանը բանալ ժամանակաւորապէս վարձած տնում: Հոգաբար- ձական ժողովը այդ հարցի մասին կարեւոր խորհ- դածութիւններ անելուց յետոյ, ապրիլի երեսուցին մի նիստ և կազմում, հրաւիրելով նաև տեղոյս երեք եկեղեցիների երեցիներին ժողովին ներկայ լինել և իրանց մասնակցութեամբ այս կարեւոր հարցին մի որոշումն տալ: Յիշեալ ժողովը եւս միանգամայն այնպիսի է գտնում եկեղեցապատ- կան խրճիթը նորոգել, ուստի որոշում է ստորա- գրութիւն բանալ և մի նշանաւոր գումար կազմելով նոր և վայելուչ շինութիւն կառուցանել ուսում- նարանի համար: Սոյն իսկ ժողովում՝ հոգաբար- ձութիւնը գործադրում է այդ որոշումը և կամենա- լով օրինակ լինել այլոց, իսկայն ստորագրութեան թիւթ է կազմում, ուր և ստորագրվում են ներկայ եղողները՝ հօդ. Պոլսու Գանձութեան 150 ր. հօդ. Պոլսու Շիթեան 100 ր. հօդ. (և երեցիներին) Յով-

սէփ Թուշմալեանց 100 ր. հող, Յովհ. Գանջու-
մեան 100 ր. երեցիփոխան Կ. Բաղչեան 100 ր.
երեց, Յարութիւն Գանջումեան 100 ր. ուսուցիչ
Յովհաննէս Տէր-Մովսէսեան 100 ր. այնուհետեւ
ստորագրութիւնը շարունակուելով, ստորագրուեալ
են հետեւեալ անձինքը. Մարկար Ուրուխանեան 100
ր. Պետրոս Գանջումեան 200 ր. Արամ Աւանեան
100 ր. Յովհաննէս Խոջայեան 100 ր. Գալուստ
Գալուստեան 100 ր. Գ. Մեհեան 50 ր. Թ. Ղափ-
լանեան 50 ր. Թ. Սարգսեան 25 ր. — բոլորը
1575 ր. որի վերաւ աւելացնելով 500 ր. եկեղե-
ցական փողը, ստացուեալ է 2075 ր. . . . Ստորա-
գրութիւնը ինչ ինչ հանդամանքներով դադարել է
շարունակուելուց, բայց երեք ժամանակաւորա-
պէս . . . Նուիրատուները ցուցակուեալ ինչպէս երե-
ւում է, չէ ինչպէս Մոզզովի քաղաքացիներ հայազգի
պ. Յ. Թուշմալեանի և մի քանի պատուաւոր ա-
ռաջակարգ անձանց անուններ. Հրապարակով
շնորհակալութիւն յայտնելով թէ հոգաբարձուներ-
ին և թէ բոլոր բարեմիտ պարոններին, որոնք
խրանց առատաձեռն նուէրներով նպաստում են
ուսումնարանին շինութեան գործին, մենք մի և
նոյն ժամանակ վստահանում ենք յուսալ որ մնա-
ցած անձինքը ևս ըստ կարեաց չեն զանալ իւ-
րեանց լուծման ձգելու ազգային գանձանակի մէջ,
այսպիսի մի նուիրական գործ առաջ տանելու
համար: Մենք յուսով ենք նաև, որ Մոզզովի պ.
քաղաքացիներ կաշխատի իւր ուսուցչութեան մի
մասը ևս նուիրել ազգային օրիցական ուսում-
նարանին յառաջագիտութեանը և նպաստամտոյց
լինել նորա շինութեան կառուցմանը, լաւ հաս-
կանալով, որ բարեկիրթ և լուսաւորեալ քաղա-
քացի պատրաստելու պարտականութիւնը պատ-
կանում է ուսումնարաններին: — Գաւառներ մեր
հարցին: Հոգաբարձութիւնը մինչև ստորագրու-
թիւնը վերջացնելը և նոր չէր շինել, պէտք է
ժամանակաւորապէս տուն վարձէր ուսումնարանի
համար: Բայց ահա պ. Ա. Աւանեանցը գիտում են
ուսումնարանի հոգաբարձութեանը յայտնելով
իրանց պատրաստականութիւնը ազատել ուսում-
նարանը աւելորդ ծախքերից, որոնք նորա համար և
շատ մեծ նշանակութիւն ունեն և գետնից նորան
իրանց սեպհական տան վերին յարկում առանց
վարձի: Յիշեալ պարոնը և տիկինը իրանց առ-
հագաբարձութիւնը ուղղելով նամակում որչափ
են գորա համար երեք տարի: Մենք մեր կողմից և
ամենայն բարեմիտ Մոզզովիցի ևս իւր կողմից չէ
կարող խորին շնորհակալութիւն չը յայտնել պ. և տ.
Աւանեաններին, որը ոչ միայն ուսումնարանի շի-
նութեան համար նուիրեցին 100 ր. այլ և երեք
տարի ժամանակով դեռեցնեցին նորան իրանց տնե-
րում: Անտարակոյս ենք, որ տիկին Աւանեանի գոր-
ծողութիւնը արձականք կը գտնի Մոզզովիցի բա-
րեմիտ տիկիններին արտի մէջ և նոյնանից շատերը
կաշխատեն ըստ կարեաց օգնել նորաբաց ուսում-
նարանին իւր բազմաթիւ պիտոյքը հոգալու . . .
Այսպիսիների մասին մենք չենք զանալ յայտնել
իւր ժամանակին:

Միացեալներ 21-ին, կիրակի օրը, ս. պատա-
րագից յետոյ խուռն բազմութիւն ժողովրդեան,
քահանայական դասի առաջնորդութեամբ, դիմեց
ճէպի պ. Աւանեանի տունը, ուր ժողովուած էին
արդէն ընդունված աշակերտները: Ներկայ
էր և պ. քաղաքացիները: Օրհնութեան հանդէսը
կատարելուց յետոյ Հոգաբարձու հայր Տուրքա-
յեանը մի ճառ կարդաց ի զիմաց հոգաբարձութեան,
յայտնելով այցելու հասարակութեանը ուսումնա-
րանի բացման, նորա ուսուցիչների և վարչութեան
ձեռն մասին. . . . Իւր խօսքի վերջում արժ. Հայրը
յայտնեց շնորհակալութիւն այն անձանց, որոնք
թէ խօսքով և թէ գործով օգնել էին ուսումնա-
րանի բացմանը, և հրաւիրեց ժողովրդեան սառն
չը նայել այսպիսի մի հիմնարկութեան վերա, որ-
պիսի է օրիորդական ուսումնարանը: Տէր Հօր
ճառից մենք իմացանք, ի միջի այլոց, որ մի պա-
րտն հետո տեղից նուիրել է Մոզզովի քաղաքացի
ուսումնարանին զանազան ուսումնական պիտոյք-
ներ մի քանի հարիւր մանէթի արժողութեամբ:
Հանդիսականների մէջ էր և Աստուխանի վաճա-
ռական պ. Գ. Ուրուխանեանը, որը պատահմամբ
այստեղ լինելով հրաւիրուած էր բացմանը: Յիշեալ
պարոնը բարեհաճեց նուիրել ուսումնարանին 200
բուրլի այլ և այլ կարեւոր պիտոյքներ հոգալու
համար:

Ն. Տէր-Ղանդեան

ՆԱՄԱԿ ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՍԻՑ

Մոզզովի 8-ին.

Սուրբ Լէվիտանայ դաւառուել լիւստրականու-
թիւնը, ինչպէս իմ ժողոված ճիշտ տեղեկութիւն-

ները հաստատում են, սկսուած է սուրբ Լէվիտա-
նայ վանքի միաբան Ղազար վարդապետիցը. սա
ինչպէս ուսումնական անձն, տանտ տարի ուսուց-
չական պաշտօն է կատարում Վաղարշապատ
գիւղի դպրոցումը, ուր անմիջ մանուկների սրտերի
մէջ սերմանում է լիւստրի կրօնքը: Հայր սուրբի
աշխատութիւնը, թէ և մնում է այն ժամանակին
ապարդիւն, որովհետեւ նրա աշակերտները դեռ չեն
համարձակվում պարզ և կրօնաւէր հայ ժողովուրդի
մօտ խօսել, գտն է մի բառ իրանց նախնի ընդու-
նուած սրբազնագոյն կրօնի դէմ և այսպէս այդ
նոր դաւանութեան խմորը ծածկվում է մի քանի
վաղարշապատցիների մէջ: Այս վերջինները առաջ
միանում էին Տաճկաստանից եկողների հետ, որոնք
առհասարակ սովոր էին աղքատի շրջանով, մու-
րացկանի պէս գալ և մուգղուսի կամ տիրացու
անունով ժողովուրդի մէջ մանկ ու քիչ քիչ սո-
վորցնել: Եւ յետոյ միջոց են գտնում մէկ քանի
հոգի Տաճկաստան գնալ, որոնց մէջ գտնվում էր
Ղազար վարդապետի ծառայն (փոքրաւոր) Ասլինց
Մովսէսը Աշլ Շիրինը: Այս վերջինը ինչպէս բա-
նաստեղծ և յայտնի ազգային երգիչ ընդհանրաց-
նում է և հաստատում է նոր վարդապետութիւնը,
այնպէս որ բոլոր չարութեան պատճառը լինում է
Աշլ Շիրինը: Ղազար վարդապետը ժամանակա-
կից էր անմահ Ներսէս Վ-ին

Բացի Վաղարշապատցիներից և Մամադարցի-
ներից, եթէ հոգի ևս փոքրիկաւ գիւղիցն էլ ինդիք
են տուել, կրօնքը փոխելու մասին, ուրեմն ըն-
դամենը քարտուսն և եթէ հոգի: Տէրութեան
կողմից դեռ ոչ մի տեղեկութիւն չունեն:

Այս բոլորը կատարվում է վարդապետների աջ-
ների առաջը և ոչ մէկը չէ աշխատել առաջը առ-
նել: Վարդապետները քաջ գիտեն, թէ որքան որ
հայը չեղովին իրանց կրօնքից, այնու ամենայնիւ կը
մնան այնքան, որոնք քրտուսն աշխատած փոքե-
րով կարող են, ազգն օրհնելով, առջ փառք
ուտել, խմել, և ուրախ կանք անցնացնել. . . .
Գրեալ ուրիշ բանի վերա մտածելու ընդունակու-
թիւն չունեն, այս խօսքերս թող հաստատէ Վա-
ղարշապատ գիւղը, որ ընկղմուած է խորին
տղիւթութեան մէջ: Բաւական է ասել, թէ Վա-
ղարշապատ գիւղը 562 տուն է, այդ մասը 1524,
իսկ կին մարդ 1263 և ոչ մէկը չէ ստանում, գտնէ
մի հին, և ոչ ինչ լրագիր. . . . Իսկ այստեղի ուսում-
նարանի վերա, (թէպէտ չէ կարելի ուսումնարան
անունը տալ) եթէ հանգամանքներ կը ներեն, կը
խօսեմ առանձին նամակաւ:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թիֆլիսի կուրը, որին անուանում են հայոց
կուր (որովհետեւ անգլիկաների մեծ մասը հայեր են),
արդէն բաց է արել իւր ընտանեկան և երեկո-
նեկ, որոնք նպատակ է միայն պար գալ: Մենք
հարց կառավարելէնք մեր կուրի կառավարիչ-
ներին: Թիֆլէ մի կուրի նպատակը պէտք է լինի
միայն պար գալ և թուրք խաղալ, միթէ նրա
նպատակներից միջոց չէ պէտք է լինի նոյնպէս ժո-
ղովրդի լուսաւորութեան համար մի բան անել:
Տարվա մէջ եթէ տաս երեկոյ միայն նուիրէր
հասարակական դասախօսութիւններին և դրա-
կանական երեկոյներին՝ հայերի, վրացիներին և ուս-
սիւնին լիզուով, — էլ ի բաւական ժամանակ կը մնար
պար գալու և թուրք խաղալու համար. . . .

**

Լուում ենք որ Թիֆլիսում լինելու միտա-
կան ժողովրդագրութեան համար պատրաստական
պարագմունքները առաջ են գնում: Արդէն քա-
ղաքիս 16-րդ չրջանի բոլոր տները թւեւ բոլոր (նո-
մերները) ստացել են, կաղմված են պոլիցիական
պլանները քաղաքին արդիւ 2-րդ քառի, այն է՝
10, 11, 12, 13, 14 և 15-րդ չրջանների: Ցան-
կալի է որ քաղաքային վարչութիւնը շտապէր
շուտով անուններ տալ դեռ ևս անանուն մնացած
մի քանի փողոցներին:

**

Նոյեմբերի 12-ին գիշեր ժամանակ Թիֆլի-
սում պատահեցաւ հրդեհ իշխ. Սուրբաթովի
տանը: Կրակը յայտնվեցաւ պ. Զօրնշտային կո-
չիկների խանութում և հրաշք վարչութեան ջան-
քերով սահմանափակվեցաւ միայն այդ խանու-
թով: Հարկան խանութները անվնաս մնացին:
Ասում են որ Զօրնշտային խանութը ապահոված
էր 8000 բուրլով:

**

«Трудное Вѣсто» լրագիրը հարցրում է որ
աւագանների այն խումբը, որ նորերում մի ար-
ձակված պիտուրականին վերաբերեց Թիֆլիսի
երաժշտական ընկերութեան շինութեան մօտ, չա-
րունակում է անհանգիստ անել քաղաքը: Նորե-
րում նորա փորձիցին կոտրել պ. Ալեքովի խա-
նութիւն, կողորոտեցին մի դաւալին Սուրբաթովի բա-
ղարի վրա և վերաւորեցին դաւալին:

**

Անակնկալ պատճառներից հայոց ներկայացուցի-
ն որ պէտք է լինէր նոյեմբերի 20-ին, առժամանակ

յետաձգվում է: Ներկայացման լինելուց առաջ կը
յայտնվի իւր ժամանակին առանձին յայտարա-
րութիւններով:

*

«Մշակի» հետեւեալ համարում կաշխատեց տպել
Գրիգոր Արծրունու գասարկութիւնը մի օ-
րական ժողովրդագրութեան մասին, որ
կարդացիկացաւ կիրակի օրը, նոյեմբերի 16-ին Թիֆ-
լիսի Գրիմաղիայի դահլիճում:

**

Ինչպէս յայտնի է Կ. Պօլսի «Մանդուկի» Էֆ-
ֆեար լրագիրը թուրքերէն լեզուով և հայերէն
տառերով էր հրատարակվում շարաթ վեց անգամ
և միայն ժամանակ առ ժամանակ տպվում էին
և հայերէն յօդվածներ, այժմ սկսել է հրատարակ-
վել և մի եօթներորդ թիւը շարաթ մի անգամ
ամբողջութեամբ հայերէն լեզուով: Մենք ստա-
ցանք հայերէն «Մանդուկի» առաջին համարը:
Նրա բովանդակութեան և ուղղութեան մասին ու-
րիշ անգամ կը խօսենք, իսկ այժմ կ'ստանք միայն
որ այդ թիւը շարաթ մէկ անգամ հրատարակ-
վելով, նրա վեցամսայ չրջանի դիւր 2 մէկում է,
իսկ Ռուսաստանի համար 4-րդը, փաստային ծախքը
հրատարակել վրա լինելով: Գիտել պէտք է՝ Կ.
Պօլսի կարագիտ Թ. Փանոսեանին, Ղալաթիա,
Բէնճէլեպի-բաղար, իսկ խան թիւ 41: Լուում
ենք որ մի նախնին աշխատակից Չաքուշէ աշ-
խատակցում է հայերէն «Մանդուկի» մէջ: Առա-
ջին համարի մէջ տնտեսում ենք մի յօդվածի տակ
պ. Մ. Փօրթուգլեանի ստորագրութիւնը: Պ.
Փանոսեանի խմբագրութեամբ հրատարակվող մի
թիւը, պ. Չաքուշէ և Փօրթուգլեանի աշխա-
տակցութեամբ, բաւական դրաւական կարող է
լինել, որ թիւը կատարելապէս կաջողվի:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՆ

ԱՆԳԼԻԱ

Ինչպէս յայտնի է անգլիական թագաժա-
ռանդը գիտեցի է շնորհաստանում ճանապար-
հորդիւ: Մեղքիական հասարակական կարծիքը
մեծ հետեւեցնել է սպասում այդ ճանապար-
հորդութեան: Մարծում են որ անգլիական
թագաւորական ցեղի այդ տեսով առանձին
ուշադրութիւնը շնորհաստանի վերաբերու-
թեամբ այն հետեւեց կուռնայ, որ վերջա-
պէս կը շնորհչի շնորհաստանին անգլիական
պարլամենտում իւր ներկայացուցչներն ունենա-
լու իրաւունքը:

ՆԱՄԱԿ ԳԵՐՄԱՆԱՍԻՑ

Միւնխեն 11-ին նոյեմբերի 75.

«Մշակի» 39-րդ համարում կարդացի պ. Յով-
հաննէս Սուրբանեանի յօդուածը ճանապարհու-
թեան վերաբերեալ, որ շարժելով համակրութիւնս
ծնեցրեց իմ մէջ ևս ցանկութիւն մի քանի խօսք
իմ կողմից յայտնելու: Բոլորովին համաձայն պ.
Սուրբանեանի ասածին, յայտնի է, որ մենք հայերս
իսկապէս սեփական մուգիկա չենք ունեցել և չու-
նենք, ոչ սորա գործիական (instrumental) և ոչ ձայ-
նական (vocal) մասը: Եւ այն, ինչ որ շարականների
կամ մեղեդիների մէջ մերն ենք ասում, նոքա
են մեր սեփականը չեն, այլ մեծի մասամբ յունական
եղանակներ են, որոնցից շատերն ժամանակի հո-
սանքը փոփոխակի պարսկի, արաբի գուցէ և քրդի
գոյներ է տուել: Մեր այս եղանակներ, ինչպէս
նաև կարելի է ասել բոլոր արեւելեան ճայնագրու-
թեան վիճաւոր յատկանշներից միւրն այն է, որ
նոքա մեծ մասամբ կանոնաւորեալ, հաւասարա-
չափ տակաւ չունեն, որոյ հետեւեցն է գուցէ նաև
կանոնաւոր ճայնանշանների (note) չունենալը:
Եղած նշաններ, ինչպէս յայտնի է, գործ են զըը-
վում իւրաքանչիւր քմբին համաձայն, որոց իս-
կական հնչուններ եթէ յայտնի են են, այնքան
աղքատ են իւրեանց նիւաններին կողմից, որ հա-
ղիկ թէ նոքա միջոցաւ կարելի լինէր մի բազմա-
ղիմի պերճ և քնքշալ եղանակաւոր բաղադրութիւն
(combination) կազմել: Եւ քաղական մուգիկան բացի
այն հիմնական կամ ներդաշնակ ութն ճայներից
(Grund=oder harmonische Tonreihe) ունի նաև
բազմաթիւ միջին (Mittel=od. Zwischentöne) և
բարդ ճայներ—տեղ, կվարտ, կվինտ և այլն—Գա-
լով երեցեցողութեան կամ սորա աւանդման ձեւին,
գործը մեզանում դեռ շատ անկատար է: Մեղա-
գանում լոկ միայնակ (solo) երգերը գիտեն. բայց
շատ սխալվում են նոքա, որք ի միայն կանգնե-
նելով մի քանի տղայք և երգել տալով նոքա մի
և նոյն եղանակը անփոփոխ, կամենում են այս
կերպ երգածը դաս (chor) տալ: Կազմելով երեք,
չորս հինգ մարդից մի խմբակ,—որիւ, կվարտէտ,
կվինտէտ և այլն—սոցա խնդրել այն չէ, որ նո-
ցանից իւրաքանչիւրը ի հարկէ բացառութեամբ
քիչ երգերի) մի և նոյն եղանակը պոսայ, այլ—

մանաւանդ եթէ ճայները մէջ տարբեր տեսակներ
կան (տէնոր, բաս, բարիտոն, սոպրան, և այլն)—որ
իւրաքանչիւրը, պահպանելով ընդհանուր տակաւ
նայն երգի մէջ, իւր ճայնին յարմարեցրած որո-
շեալ նօտերը առնու, որով միայն և եթ ստանում է
կանոնաւոր երգեցողութիւնը իւր ներդաշնակու-
թիւնը: Նոյնպէս մի առանձին քաղցրութիւն չէ
տալի մեր երգեցողութեանը այսպէս անուանեալ
ձայն պահելը, որովհետեւ սա ոչ երբէք կամ
շատ սակաւ լցուցանում է ճայնակցութեան (ա-
կոնպանիմենտ) դիրք. իսկ այս վերջինիս համար
հարկաւոր է, որ ճայնակցողը յարմարուելով եր-
գոյին, իւր համար նշանակած երեմին բարձր եր-
բեմն ցածր նօտերը, և երբեմն ընդհատուներ (ին-
տերվալ) առնու: Այս բոլորը և սոցա նման շատ
բաներ կանոնաւոր երաժշտութեան անբաժանելի
տարրերն են: Բայց որովհետեւ մեր հին ճայնա-
նշաններով կամ եղանակներով սոցա ձեռք բերել
անհնարին է, ուստի ես գտնում եմ մեղանում կա-
նոնաւոր երաժշտութեան մտցնելու միակ միջոցը
նորա մէջ, որ մեր ազգային մեծ ուսումնարան-
ներում եւրօպական նօտերով երգեցողութիւն, և
եթէ միջոցները թոյլ են տալի, նաև որ և ինչ ին-
ստորումնաւ ուսուցանվի, վերջինս թէ և մեր այժ-
ման հանգամանքներն աչքի առնելով, կարող էր
ստիպողական չը լինել: Ժամանակ է վերջապէս,
որ զեղարուեստը մեր մէջ ևս ճանապարհ բանայ:
Եթէ ոչ խեղճ, գոնէ կարողութեան տէր մարդոց
որդիքը կարող էին այնուհետեւ իւրեանց մէջ երե-
ւող հանձարին ազատ ասպարէզ բանալ: Հարուստ-
ների որդիքը կամ աղջիկը, այո, սովորում են
մեղանում փոքր ինչ պիանո ածել կամ երգել,
բայց այս առաւել իրենց նմանների (բարձր դասի)
չըջանում chie, կամ bon ton պահպանելու համար,
ուրեմն ոչ ինքնուրոյն, այլ, այսպէս ասել, կապկո-
րէն, ինչպէս առհասարակ շատ բաներ մեղանում
պատահում են: Յետեալոր դուրս են գալի մե-
ղանում այստեղ այնտեղ անձինք, որք շատ շատ
կարողանում են մի քանի կտոր այս կամ այն մու-
գիկայից ածել պիանայի վերա, բայց ոչ երբէք
այնպիսիք, որք այս շաղի վերա մի գոնէ ամենա-
փոքր ինքնուրոյն քայլ անելին: Եթէ հայ ազգա-
բնակիչները մեծ մասամբ խեղճ է և ժամանակ
ու միջոց չունի այս տեսակ բաների վերա մտա-
ծելու, գոնէ քաղաքների ազգաբնակչութեան նիւ-
թապէս բարեբաժ մասը ունի ամենայն միջոց
և ժամանակ մուգիկայի վերա ուշք դարձնելու: Միթէ
մենք չը պիտի ամաչենք ու կարմիրք Հրէա-
նորի, այս փոքրաթիւ, ցրուած ու գրեթէ ամե-
նուրէք հալածուած ազգի առաջ, որ չը նայելով
իւր կեանքի այս ձախ մօմենտներին, շատ ժամա-
նակ է ի վեր ունեցել և ունի մեծ անհատական
ուժի (Capacitè) զեղարուեստի ամեն ճիւղերի,
մանաւանդ երաժշտութեան մէջ—մեղ օրինակ թող
լինեն գերմանացի, իտալացի ու քաղղիացի հուչա-
կաւոր մուգիկաները, Ռուբինշտայն, Զօլտայն, Վէ-
բեր, Մեհնոլ, Մայերբէր, Օֆենբախ և այլն: Միթէ
մեր մէջ պակաս են այսպիսի ընդունակութիւն-
ներ, ոչ,—միայն ցանկով պէտք է ասել, որ մեր
մէջ մեծաւ է ամենայն բարի նախանձ. . . . Հա-
սարակական կրթութեան ցածր մակերեղիքը, նա-
խապաշարմունքը ու կուրսութիւնը ի հարկէ միակ
խափանիչներն են այսպիսի ձգտմանը, եթէ ոչ ան-
կարող էր պատահել մի այսպիսի երևոյթ, որ մի
կարողութեան տէր մայր (այս հաստատ իրողու-
թիւն է) չը թողար իւր որդուն, որ ի մանկութենէ
մեծ ընդունակութիւն ցուց տուած էր մուգիկայի
մէջ, Եւրօպա գալու կատարելագործվելու նպա-
տակաւ, ընդդիմանալով նորա ջիւր թախանձա-
նաց, թէ նա իւր միակ որդին է ու իւր աչքի
առաջ պիտի մնայ: Թող սա վերջը փչանար, բա-
րոյապէս ու մտաւորապէս, գուցէ և նիւթապէս
աղքատ մնար, փոյթ չէ. . . մայրը այնքան հեռա-
տեսութիւն ու համբերութիւն չունէ երկար բա-
րակ մտածելու:

Վերջացնում եմ խօսքս, սպասելով ուրիշ առթիւ
դէպի նոյն նիւթը վերադառնալու:

Յովհաննէս Լալայեան

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Pester Lloyd լրագիրը ասում է թէ այն
Թուրքը որ գրել է աւստրիական միւնիստր Ան-
դրաշի թիւրքաց տէրութեանը երեք հիւսիսային
պետութիւններին կողմից, պահանջում է կառա-
վարական վերանորոգութիւնները և ինքնավա-
րութիւնը, որոնց պէտք է ժամանակցէ և թիւրքաց
տէրութեան հպատակ քրիստոնեայ տարրը:
—Գաչիկ և Գօրնսկո տեղերի մէջ Հերցեգովի-
նայի ապստամբները կրկին յաղթեցին թիւրքաց
զօրքին: Հաւատացնում են որ թիւրքերը կորցրին

800 մինչև 1000 մարդ սպանվածներն են մինչև 100 մարդ զոհերն են:

— „Journal de St. Petersburg“ լրագրի մասում է որ տարածված առաջ լուրերը լինելու պատե-
րազմի մասին, պէտք է վերաբերել Բորսայի ուղե-
կողմնակցին:

— Հեռագիրը հաղորդում է որ Անգլիան դորե-
դարձ իր ֆլոտը (նաւատորմը) Միջերկրական
ծովի մէջ:

— Հեռագիրը հաղորդում է Վ. Պոլսից որ 40
(22) նոյեմբերին այդտեղ երկրաշարժ լինել է եղել,
Սարալիսիլի ցրտերը արդեւում են թիւրքաց զօրքին
աշտուղով համար առաջ տանել պատերազմական
զորքը արդարամբում նախահնարում:

— Köln. Zeitg. լրագիրը ասում է որ անդրա-
լեռնային կուսակցութիւնը Ֆրանսիայում աշխա-
տում է դրդել տէրութիւնը կրկին ընդունել Նա-
պոլէոնի ժամանակ եղած քաղաքականութիւնը
Արեւելքի կաթիլի քրիստոնեաների վերաբերու-
թեամբ, նոյա իր հովանաւորութեան տակ առնե-
լով:

— Հայերէն «Մանգուլէի Էֆբեր» լրագիրը
գրում է՝ «Երկրորդ անգամ արտի կը լսուի թէ մո-
տերս գաւառական կարեւր պաշտօն մը պիտի
յանձնարուի Վանի, Գրիգոր Օտեան Էֆբերին»:

ԻՍՈՒՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բագուի մէջ դատարարութիւն կայ եկող տա-
րուց սկսած մի քանի օրեր լրագիր հրատարակելու
„Bakinskia Izvestia“ վերնագրով: Խմբագիրը կը
լինի Պ. Մուրոմցի:

Գոկտոր Անդրէաս Արծրունի զրում է մեղ
Ստրասբուրգից, որ զինուորական 1-ին (նո-
յեմբերի 19-ին) Ստրասբուրգի մէջ պէտք է կա-
տարվի մի օր աշխատել ժողովուրդագրութեան
թիւնը: Կարծում են նոյն օրը ամբողջ Գերմա-
նիայում պիտի լինի միօրական ժողովրդագրու-
թիւնը: Պ. Արծրունին խոստանում է հաղորդել
մեղ թէ ինչ ձևով կատարելու: Ժողովրդագրու-
թիւնը Ստրասբուրգում:

Հայերէն «Մանգուլէի Էֆբեր» լրագրի մէջ
կարգում են հետեւեալը՝ «Կրտսէր թէ քիչ ատենէն
առաջին կարգի հայ դերասանաց և դերասանու-
հաց խումբ մը պիտի մեկնի մայրաքաղաքս ի
Թիֆլիս: Կը յուսուած որ Թիֆլիսի թատերա-
սէր հասարակութիւնը մեծապէս զոհ պիտի լինի
և իւր համակրական քաջաբերութիւնը չը պիտի
զրկուի»:

Մենք մեղ թող կը տանք մի փոքրիկ նկատու-
ղութիւն անել հայերէն «Մանգուլէի Էֆբեր»

Լրագրի լեզուի ուղղագրութեան մասին: Որով-
հետեւ ասում, ինչպէս երևում է այդ թերթի մէջ
մասնակցում են թարմ և նոր ուղղութիւն, զորն սրանք
աշխատել են հեռացնել իրանց թերթից հայ-տա-
կաստանցիների լեզուի սխալ ուղղագրութիւնները:
Հայերէն այբբենարանը հնդկա-հարօպական
լեզուների կարգում գտնվելով նրա տառերի հնդ-
կան լեզուների B տառը օրինակ, ամեն լեզուի
այբբենի մէջ երկրորդը լինելով արտասովորւած է
որպէս բ, և ոչ թէ որպէս պ, ց, որպէս գ, կամ
ժ և ոչ երբեք ինչպէս կ, և այլն... Օրինակ
պէտք է գրել Գարիբալդի և Պրիմ և ոչ թէ Կա-
րիպալալի և Բրիմ... և այլն:

Շարաթ օր, նոյեմբերի 22-ին Թիֆլիսի իտա-
լական օպերայի երգիչ առաջին բաս, պ. Սա-
կալի զին ընդհանրապէս կը լինի: Կը ներկայացնեն
«Հոգն օտար» օպերան, Սալիբիլի կրտսէր-
տութիւնը: Մարչելլոյի գերը կը կատարէ ինքն
պ. Սակալի: Ասում են որ նա անմահ կերպով
է կատարում այդ գերը և երգում իր պարտան:

ՀԱՇՆԻ

Իմ դասախոսութեան ժամանակ Թիֆլիսի Գիմ-
նազիայի դահլիճում կային 200 տղերք, որոնցից
ամբողջ արդիւնքը, եթէ բոլոր տեղերը ծախված
լինէին, կը լինէր 100 ռուբլ (2 կարգ.—40 ռուբլ,
5 կարգ.—30 ռուբլ և նստարաններ.—30 ռուբլ):
Բայց 50 տղ 30 կողմնակց տղերքից (15 ռուբլ)
էջին ծախվում, որովհետեւ պահված էին բարձր
դասանների գիմնազիաների համար, որոնք երեւի
կը մասնակցեն միօրական ժողովրդագրութեան,
որինմ ծախու տոմսակներ կային միայն 85 ռուբլ
գումարի: Այդ գումարից 36 ռուբլու տոմսակ են
բաժանել եւ ձրիպաշտ Մարիամեան օրորողաց
զարգիքի վարչութեան անդամներին, տեղական լը-
րագրութեան ներկայացուցիչներին, Սալիբիլի խումբ
բաղորդութեան մի քանի անդամներին և մի քանի
անձանց, որոնց ներկայութիւնը իմ դասախոսու-
թեան ժամանակ են կարեւր և մինչև անգամ ան-
հրաժեշտ եւ համարել: Մնացած 49 ռուբլ գումա-
րից 9 ռուբլու տոմսակ չը ծախվեցաւ, մնաց ուրեմն
զուտ արդիւնք 40 ռուբլ, որ գումարը են նուի-
րում եւ Մարիամեան օրորողաց զարգիքին:
Ծախու են ոչինչ չունէին, որովհետեւ Գիմնազիայի
դիրեկտոր պ. Լ. Մարկովին պարտական եւ, որ
ստացել եւ իմ դասախոսութեան համար դահլիճը
անվարձ ածուցներով, նստարաններով և ամպիո-
նով: Պարտականութիւն եւ համարում յայտնել
իմ խորին շնորհակալութիւնս պ. Մարկովին, որի
պարտաւարականութիւնից ընդհանուր, լրատուորու-
թեան գործի մէջ օգնելու, ցանկալի է որ օրինակ
առնելին մեր դասաղան տեղական ընկերութիւն-
ները, մեր կուսակցները:

Գրիգոր Արծրունի

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ի Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

ԱՐՈՒՆԵՍԱԿԱՆ ԱՏԱՄՆԵՐ

Վաւերանդած Կառուշուկի վրա, առանց
մետաղի Գինը ամենի համար մատչելի: Բն-
դուհեղութիւնը ամեն օր ԳՕԼՕՎԻՆՍԿԻ պրու-
պիկտի վրա, Գօրբախովու տան ֆրիգելում,
որտեղ է Փրիգոնովի մազաղնը: Նոյնտեղ կա-
րելի է ստանալ և ԷԼԻԿՍԻՐ և ԱՏԱՄՆԱՓՈՇԻ
ստամենը իստակեղու համար:

5 (6)

Ա. ԻՎԱՆՈՎ

МАГАЗИНЪ ЗОЛОТЫХЪ ВЪЩЕЙ ЧАСОВЫХЪ ДѢЛЪ МАСТЕРА

С. КАЦЪ

НА ДВОРЦОВОЙ УЛИЦѢ, ВЪ ДОМѢ САРАДЖЕВА

Доводить до свѣдѣнія Тифлисской пуб-
лики; что, возвратившись на дняхъ изъ
заграницы, привезъ съ собою БОЛЬШОЙ
ВЫБОРЪ разныхъ КАРМАННЫХЪ ЗО-
ЛОТЫХЪ и СЕРЕБРЯНЫХЪ ЧАСОВЪ
лучшихъ ЖЕНЕВСКИХЪ фабрикъ, а ИЗЪ
ПАРИЖА—СТѢННЫЕ и КАБИНЕТНЫЕ
ЧАСЫ и БУДИЛЬНИКИ лучшихъ сис-
темъ. ЗА ВѢРНОСТЬ ХОДА МАГАЗИНЪ
ГАРАНТИРУЕТЪ. БОЛЬШОЙ ВЫБОРЪ
ЗОЛОТЫХЪ ЦѢНОЧЕКЪ, ШЕЙНЫХЪ
и ЖИЛЕТНЫХЪ, ровно и другихъ ме-
талловъ.

Выборъ золотыхъ вещей, к. т. БРАС-
ЛЕТЫ, ГАРНИТУРЫ, БРОШКИ, СЕРГИ,
ЗАПОНКИ, и МЕДАЛИОНЫ, а также се-
ребряные ПОРТСИГАРЫ, ПАПИРОСНИ-
ЦЫ, СПИЧЕЧНИЦЫ, СОЛЯНКИ, ПОРТ-
МОНЭ, РЮМКИ и ПОДСТАКАННИКИ.
Работа очень изящная.

ПРОДАЖА ПО СХОДНЫМЪ ЦѢНАМЪ.

С. КАЦЪ

2 (5)

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Մեր գրադարանի անդամներին յայտնի է
արդէն, որ գրադարանական ընկերութեան գո-
յութիւնը կախումն ունի միայն անդամակա-
կան գրամական, տարինը առ այժմ 6 ռուբլի,
սուրբից, յայտնի է որ անդամակցականների
տրեսականները ժամանակին ստանալով ընկե-
րութեան գործակաւորները խորհրդով միա-
կամ յաջողութեամբ գնում են այս ինչ կամ
այն ինչ գիրք կամ լրագիրը որքան գրատան
հարկաւոր է: Բայց մի քանի բացակայ զրա-
նուող յարգելի պարաններ ուղարկում են գոր-
ծակաւորներին վերայ իւրեանց ի լոյս ընծա-
յած զանազան գրքային օրինակները, որպէս
զէ այս գրանքը ծախվելով նրանցից զայսցած
փողը հաշուեն անդամակցականին: Ի նկատի
ունենալով որ այդպիսի յանձնարարութիւնները
գործակաւորաց միայն ծախու թիւն են պատ-
ճառում, վերջինները մասնաւոր նախախտով
խորհրդած են վերջիջապա պարտնեցից գէթ ևս
չը յանձնել նրանց ոչ մի կոմիսիոյ, բայց վեր-
ջինի կրկնութիւնը դարձեալ պատահում է
ընկերութեան հետ: Այլի առաջ ունենալով
նախ, որ ընկերութեան կանոնադրութիւնը
չունի իւր մէջ յօդուած մի յօդուած, որով
կարելի լինի կոմիսիոյ վեր առնել, երկրորդ
որ գործակաւորը ընտրվում են մի տարվայ
ժամանակաւ և երրորդ դժուար թէ ամեն
նորնոր գործակաւոր համակրութիւն ու-
նենալով կոմիսիոյ յանձնող պարտնեցիներին յանձն
առնի նոյա յանձնարարութիւնը, — ևս պատե-
ռուն ամենախոնարհարար խնդրել ընկերու-
թեան այն անդամներին, որոնք սիրում են
զանազան կոմիսիաներ յանձնել գործակաւոր-
աց, դարձեալ չը շարունակեն իւրեանց ցան-
կութիւնները, նրա համար միայն որ գրադա-
րան պարզ և որոշ գործակաւորութիւնը
խառնիճապանջ ձև չը ստանայ:

Գործակաւոր—զանազան գրադարանի

Ա. Մէլիք-Հասնադարեանց

18 նոյեմբերի 1875 ամի

Ի Համարի

Շարաթ օր, նոյեմբերի 22-ին կը լինի Թիֆ-
լիսի իտալական օպերայի առաջին բասի պ.

Հելստէ ՍԱԿԿԱՐԻՒԻ

ԲԵՆԵՏԻՍ

կը ներկայացնեն

ՀՈՒԳԵՆՕՐԵՆԵՐ

Մայրերի օպերա: Մարչելի գերը կը կա-
տարի ինքն պ. Սակալի:

ՆՈՅՆԵՐԻ 20.

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Յ Ո Յ Ց

ԹԻՖԼԻՍ. 1875.

ԹԻՖԼԻՍԻ ՎԱՃԱՍԱՆՈՅՑ		ՀԵՌԱԳԻՐ		ՓՕԹԻ-ԹԻՖԼԻՍԵԱՆ ԵՐԿԱ- ԹՈՒՂԻ		ՓՕՍՏ		Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ (նոյեմբերի 15-ին)	
ԹԻՖԼԻՍԻ ՎԱՃԱՍԱՆՈՅՑ	Բ.	Կ.	ՀԵՌԱԳԻՐ	Բ.	Կ.	ՓՕԹԻ-ԹԻՖԼԻՍԵԱՆ ԵՐԿԱ- ԹՈՒՂԻ	ՓՕՍՏ	Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ (նոյեմբերի 15-ին)	Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ (նոյեմբերի 15-ին)
(նոյեմբերի 19-ին)									
Ոսկի (պորտուգալական)	6	15	Կողմնակց և Ան- գլիկական զոր- քանակները	1	1	Թիֆլիսից մինչև Փոթի (ճանապարհորդների դնացքը) 9 ժամին 36 ժողով առաւօտեան: Մինչև Միխայիլով (խառն դնացքը) երկուդեմ 4 ժամ, 54 ժողով:	Լոնդոն մի րուբլ ամէ 317/8 պէս (փոխանակ 40 պէս): Փարիզ մի րուբլ ամէ 354 սանիթ (փոխանակ 400 սան- իթ):	Առաջին 5% փոխառութեան տոմսակ 226 Երկրորդ 218 5% բանկի տոմս 1 շրջանի — " " " 2 " 99 1/2 " " " 3 " — 5% բնական 103 1/4	
Բամբակ (կրկնապատ)	5	40	Նոր-Նախիջևան, Սոսկիւլ, Ս. Պե- տերբուրգ, Նի- նի-Նովոգորոդ	2	2	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ	Աղօլ-Իսկուր բանկի ակցիա- ներ.	
" Ամերիկայի սերմեր	6	30	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	Բաց նամակ ամէ	Աղօլ-Իսկուր բանկի ակցիա- ներ.	
Բամբակ (կրկնապատ)	7	50	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ	Օրէնսայի Աստրա. բանկի ակ- ցիաներ.	
Բամբակ (կրկնապատ)	7	90	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ	Ս. Պետերբուրգի քաղաքային Երկաթուղու ընկերութ. օրվապայ- ման 92 1/2	
" Միխայիլով	7	60	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ	«ՄՄԱԿԻ» ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ	
Բամբակ (կրկնապատ)	7	75	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ	—Վիեննա, Տ. Մ. Բ. Զոր- հակաւորութեան ստացանք ձեռ- գիրդիկ յօդուածը, և այս նախ- րում արդէն ապացնել նրան, Չեր- ախաւորութիւնը մեղ համար թանգապան է:	
" Միխայիլով	7	60	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ	—Աստրախան. Կ. Յ. Ա. Ներկայէք շատ դրադված լինե- լով, ուշացրելու ուղարկելի Կը չառապենք կատարել:	
Բամբակ (կրկնապատ)	7	90	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
" Միխայիլով	7	60	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
Բամբակ (կրկնապատ)	7	75	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
" Միխայիլով	7	60	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
Բամբակ (կրկնապատ)	7	90	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
" Միխայիլով	7	60	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
Բամբակ (կրկնապատ)	7	75	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
" Միխայիլով	7	60	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
Բամբակ (կրկնապատ)	7	90	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
" Միխայիլով	7	60	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
Բամբակ (կրկնապատ)	7	75	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
" Միխայիլով	7	60	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
Բամբակ (կրկնապատ)	7	90	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
" Միխայիլով	7	60	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
Բամբակ (կրկնապատ)	7	75	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
" Միխայիլով	7	60	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
Բամբակ (կրկնապատ)	7	90	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
" Միխայիլով	7	60	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
Բամբակ (կրկնապատ)	7	75	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
" Միխայիլով	7	60	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
Բամբակ (կրկնապատ)	7	90	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
" Միխայիլով	7	60	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
Բամբակ (կրկնապատ)	7	75	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
" Միխայիլով	7	60	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
Բամբակ (կրկնապատ)	7	90	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
" Միխայիլով	7	60	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
Բամբակ (կրկնապատ)	7	75	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
" Միխայիլով	7	60	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
Բամբակ (կրկնապատ)	7	90	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
" Միխայիլով	7	60	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
Բամբակ (կրկնապատ)	7	75	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
" Միխայիլով	7	60	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
Բամբակ (կրկնապատ)	7	90	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
" Միխայիլով	7	60	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
Բամբակ (կրկնապատ)	7	75	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
" Միխայիլով	7	60	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
Բամբակ (կրկնապատ)	7	90	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
" Միխայիլով	7	60	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
Բամբակ (կրկնապատ)	7	75	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
" Միխայիլով	7	60	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
Բամբակ (կրկնապատ)	7	90	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
" Միխայիլով	7	60	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
Բամբակ (կրկնապատ)	7	75	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
" Միխայիլով	7	60	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
Բամբակ (կրկնապատ)	7	90	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
" Միխայիլով	7	60	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
Բամբակ (կրկնապատ)	7	75	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
" Միխայիլով	7	60	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
Բամբակ (կրկնապատ)	7	90	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
" Միխայիլով	7	60	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
Բամբակ (կրկնապատ)	7	75	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
" Միխայիլով	7	60	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
Բամբակ (կրկնապատ)	7	90	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
" Միխայիլով	7	60	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
Բամբակ (կրկնապատ)	7	75	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
" Միխայիլով	7	60	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
Բամբակ (կրկնապատ)	7	90	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
" Միխայիլով	7	60	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
Բամբակ (կրկնապատ)	7	75	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
" Միխայիլով	7	60	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
Բամբակ (կրկնապատ)	7	90	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
" Միխայիլով	7	60	Աստրխա	3	3	Փոթիից 8.40 Քուրմայիս 11.59 Միխայիլով 5.56 Քուրմայիս 7.33 Փոթի 10.16	ՆԱՄԱԿՆԵՐ		
Բամ									